

Hyacinthaceae uit zuidelijk Afrika opnieuw ingedeeld

In de afgelopen maanden heb ik u meegenomen in de geschiedenis van het verzamelen van en het geven van namen aan planten. Dan is het een logische stap naar de namen van bolgewassen zelf. In deze serie van twaalf artikelen van De Wereldbol sta ik stil bij namen die leiden tot discussies en vragen. 'Waarom is het *Hippeastrum* en niet *Amaryllis*?' 'Waarom *Zantedeschia* in plaats van *Calla*?'

Ornithogalum longibracteatum

Tekst en fotografie: Peter Knippels

Toen ik het artikel 'A revised generic synopsis of Hyacinthaceae in sub-Saharan Africa, including new combinations and the new tribe Pseudoprosperae', van John Manning, Peter Goldblatt en Michael Fay uit 2004 had gelezen was mijn eerst gedachte 'dit accepteer ik niet!' Ik vind het allemaal nog steeds niets, maar ik kan er niets aan doen. Berusting rest.

De resultaten van de revisie van de Hyacinthaceae uit zuidelijk Afrika op een rijtje.

- Voor de geslachten *Bowiea*, *Drimia*, *Eucomis* en *Veltheimia* verandert er niets. Er worden geen soorten aan toegevoegd, evenmin er vanaf gehaald;
- In de revisie zijn de geslachten *Drimiopsis* en *Resnova* opgenomen in *Ledebouria*, *Whiteheadia* is opgenomen in *Massonia*, en *Polyxena* valt nu onder *Lachenalia*. Gelukkig hebben de heren taxonomen de soort aanduidingen (bijna) niet veranderd;

- Manning, Goldblatt en Fay nemen ook de subfamilie *Ornithogaloideae* onder handen. Het gaat om vijftien geslachten, met als meest bekende *Galtonia*, *Dipcadi* en *Albuca* en *Ornithogalum*. De heren pakken het voortvarend aan. Op basis van DNA-analyses en bepaling van verwantschap tussen enkele tientallen soorten komen ze tot een duidelijke conclusie: de vijftien geslachten samenvoegen in *Ornithogalum*. Dat vraagt om een tegenreactie.

KIJKJE IN DE KEUKEN

De tegenreactie komt van een van de schrijvers van het artikel uit 2004: John Manning. In Bulletin 58 (2010) van The Indigenous Bulb Association of South Africa schrijft hij een uitgebreid artikel over de geschiedenis van de naamgeving van de subfamilie *Ornithogaloideae*: 'A new Classification of the *Ornithogaloids*, or Where have all those Chincks gone?' In dit artikel heroverweegt hij de samenvoegingen uit 2004. Ik kan het artikel van harte aanbe-

velen. Het geeft een mooi kijkje in de taxonomische keuken.

Manning geeft aan dat het nodig is om dit deel van de familie der *Hyacinthaceae* op de schop te nemen. De familie wordt gepresenteerd als een natuurlijke groep, terwijl de verwantschappen tussen de geslachten niet altijd geheel duidelijk zijn. Linnaeus beschrijft het geslacht *Ornithogalum* mede op basis van kenmerken van de bloem: zes gelijke bloembladen, wit van kleur, zonder tekening op de bloembladen. Ook beschrijft hij het geslacht *Albuca*: drie buitenste bloembladen en drie meer naar binnen staande bloembladen, met op ieder bloemblad over het midden een veelal groene streep. Dit lijkt eenduidig, maar kijk eens naar *Ornithogalum longibracteatum*: zes gelijke wit gekleurde bloembladen, maar wel met een groene streep op de zes bloembladen. Een tussenvorm, en het is niet de enige.

VIER GESLACHTEN

In hun oorspronkelijke analyse hebben Manning, Goldblatt en Fay het DNA van veertig soorten geanalyseerd en de verwantschap ertussen bepaald. Later zijn dertig soorten aanvullend geanalyseerd. De resultaten van deze aanvullende analyses leiden tot een nuancering van de zienswijze uit 2004. Manning erkent vier geslachten: *Ornithogalum*, *Albuca*, *Pseudogaltonia* en *Dipcadi*. Voor *Pseudogaltonia* en *Dipcadi* betekent het terug naar de situatie van 1998. *Pseudogaltonia* omvat twee soorten en komt voor in Richtersveld, Namibië en Botswana. *Dipcadi* bestaat uit 26 soorten die hun habitat hebben in Afrika, Madagascar, Socotra, India en het Middellandse zeegebied.

WEL OF GEEN STREEP

De grootste verandering is bij *Ornithogalum* en *Albuca*. Manning komt tot de conclusie dat verschillende soorten *Ornithogalum* tot *Albuca* gerekend moeten worden. Een verschuiving van indeling op basis van DNA naar morfologische kenmerken. De verwantschap is bepaald op DNA-niveau, maar de karakterisering vindt plaats aan de hand van morfologische kenmerken. Manning komt uit op 110-140 soorten *Albuca* en 160 soorten *Ornithogalum*. Belangrijkste verschil tussen de twee geslachten is dat *Ornithogalum* bestaat uit witbloeiende soorten waarbij de bloembladen vrij staan en niet vergroeid zijn. Bij *Albuca* zijn de bloembladen vrijstaand of aan de basis vergroeid met op elk bloemblad een groene of bruine streep over het midden.